

ПРОФЕСОРКА КІРА ШАМАЄВА – ХРАНИТЕЛЬКА ТРАДИЦІЙ КИЇВСЬКОГО ПІАНІЗМУ

(ВСТУПНЕ СЛОВО ПРО ЮВІЛЯРКУ)

Скарб кожної культури – присутність «живих» сполучних ланок, що пов'язують сучасність із блискучим минулим. Такою для мене є Кіра Іванівна Шамаєва, яка лучить нас із «золотою» добою київського піанізму. Не завжди це усвідомлюємо, але пам'ятні дати на те й існують, щоб струсити порох буденності й побачити справжнє... Київська консерваторія має сьогодні дорогоцінний шанс скинути з очей полуду вдаваного і доторкнутися до реального, що складає її славу вже понад 100 років.

Учениця Євгена Сливака, професорка К. Шамаєва, поєднує нас обставинами життя із Валентиною Стешенко-Куфтіною, Оксаною Холодною, Всеволодом Воробйовим, Ією Царевич. Збереглася афіша від 3 лютого 1927 року, яка запрошувала слухачів у залу Музтехнікуму (так тоді називалася консерваторія) на вечір музики О. Скрябіна, де фортепіанний дует Валентини Стешенко та Євгена Сливака виконали «Поєму екстазу» і «Прометей», а вступне слово виголосив Ігор Белза на основі «теоретичної розробки проф. Бориса Лятошинського»¹. Це блискуче гроно київських музикантів – молодших сучасників Генріха Нейгауза, Фелікса Блуменфельда, Володимира Горовиця – відкрило для світу оригінальну школу київського піанізму, дуже простого у зовнішніх виявах і сутнісного в засадах (чим виділилося на тлі «бузоніївої» гри ХХ ст.).

Здатність осмислювати це все, «відсторонитися» від власного предмета наукових зацікавлень дозволило Кірі Іванівні стати істориком піанізму (точніше, істориком культури), свідченням чого є докторська дисертація про музичну освіту України першої половини ХІХ століття, а згодом – численні статті й збірки «Зі спадщини майстрів». Цікаво, що в наукових дослідженнях Кіри Іванівни не було прагматизму, – вона йшла до бібліотеки «ні за чим», а ідея та джерела дослідження якось самі ніби віднаходили Кіру Іванівну, щоб потім оформитися в Тексти. Особливо пам'ятні її статті про Віктора Косенка і Житомир, – постійно їх цитую у своїх лекціях щодо музичної культури 1930-х років.

Її спілкування з Надією Горюхіною – сусідкою по маршруту п'ятого тролейбуса – вело і мене до кола «горюхінців». Хотів оминати особистий сентимент, та не в стані забути, як Кіра Іванівна рятувала мене «від армії», приходила на мої сольні концерти в Малий зал консерваторії, завела мене в дома Ії Царевич, Всеволода Воробйова, зрештою, до власної оселі. А згодом були поїздки до Житомира (рідного міста Кіри Іванівни), відвідування ще існуючого будинку Бориса Лятошинського, де зберігався томик фортепіанних творів композитора зі вступним словом Ігоря Белзи, розповіді про житомирянина Святослава Ріхтера, приїзд до Коломиї на фестиваль А. Кос-Анатольського, – всього не згадаю, хоча нагода зобов'язує.

Через Кіру Іванівну бачу Зою Єрмоєнко, Радугу Лисенко, Наталію Вітте, – тих, які уособлюють славу київського піанізму. Через них і ми відчуваємо себе його сопричасниками.

КОЗАРЕНКО О.В.

(1963–2023)

доктор мистецтвознавства, професор (Коломия, Україна)

¹ Валентина Стешенко-Куфтіна. Дневники исполнительского самопознания. Из личного архива пианистки. Киев, 2015. С. 87.